

LBRIS

We know
books

Spiritul locului

Ținutul Bistrița-Năsăud
prin ochii scriitorilor

Cu un *Gând* de
Ioan-Aurel Pop

Cuvânt de însoțire:
Irina Petraș

Antologie gândită de
Menuț Maximilian

Cluj-Napoca

2022

- Ioan-Aurel Pop, *Gând* / 7
Irina Petraș, *De unde ești de loc?* / 9
Menuț Maximilian, *Din Ținutul Bistrița-Năsăud (Argument)* / 12

EFIGII. LOCUIREA ESENȚIALĂ

- Andrei Mureșanu, *Bistrița, orașul Imnului Național* / 17
Deșteaptă-te, române! / 18
Liviu Rebreanu, *Cuibul Visurilor* / 21
George Coșbuc, *Scrisoare către Hordou* / 27
Ion Pop Reteganul, *Amintirile unui școlar de altădată* / 29
Vasile Fabian-Bob, *Geografia ținutului* / 35
Veronica Micle, *Poezii* / 37
Vasile Gr. Borgovan, *Amintiri din copilărie* / 39
Iuliu Moșil, *Excursiuni pe Someșul înghețat* / 43

CĂLĂTORI PE MELEAGURI BISTRITENE

- Alexandru Odobescu, *Un spațiu atât de pitoresc* / 47
Nicolae Iorga, *Cetatea Ciceului* / 48
Lucian Blaga, *Adevăratul meu spațiu mioritic* / 52
Tudor Vianu, *Serbări la Năsăud* / 58
Henri H. Stahl, *Sate din granița Năsăudului* / 61
Radu Petrescu, *Doruri de-o clipă* / 64
Nicolae Manolescu, *Un Rebreanu mai mititel* / 68
Jean Poncet, *Bardul din satul minunilor* / 70
Cornel Udrea, *Năsăud: o țară* / 75

I.

- Nicolae Bosbiciu, *În fiecare zi îmi ascund* / 79
Printre bătrânii mei / 80
- Tudor Cățineanu, *Ochiul lui Dumnezeu* / 81
- Vasile Cihorean, *Sloiuri plutitoare* / 83
Fântână în mers / 84
La dreapta muntelui / 84
- Ben. Corlaci, *La Molișet, stejarul și-a regăsit
adevăratele lui rădăcini* / 85
- Vasile Dâncu, *Acest sat dintre aceste dealuri* / 90
- Emil Dreptate, *Depărtate meleaguri* / 94
Eu știu o gară / 95
- Gavril Istrate, *Podul de la Nepos* / 96
- Vasile Lechințan, *Miresmele satului copilăriei mele* / 98
- Alexandru Cristian Miloș, *Prietenul Parc* / 100
- Alexandru Misiuga, *Mitul Dracula în România* / 101
- Ion Moise, *Pământul* / 103
- Andrei Moldovan, *Cuibul iluziilor* / 108
- Dumitru Munteanu, *Lumina tiparului* / 110
- Luca Onul, *Ființa țăranului român* / 114
- Francisc Păcurariu, *Model de conviețuire frățească* / 116
Labirintul / 117
- Gheorghe Pleș, *Maialul elevilor năsăudeni* / 121
- Dariu Pop, *Crizanteme târzii* / 123
- Valentin Raus, *Mătușa Teodosia* / 125
- Octavian Ruleanu, *Puiul târgului* / 128
- Radu Săplăcan, *Sărut cu dalta* / 131
Ceremonie pe gresie / 131
- Gavril Scridon, *Feldru și feldrihanii* / 132
- Teodor Tanco, *Vă invit în muzeul Literei* / 135
- George Țăra, *Moșteniri Culturale* / 138
- Ion Urcan, *Limba română, oglinda istorică
a marginalității noastre ca popor* / 141
- Sever Ursa, *Drumuri spre izvoare* / 143

II.

- Adriana-Rodica Barna, *Lentile de contact* / 155
Nicolae Băciuț, *Chintelnic – suflet în sufletul meu* / 159
Emil Bălăi, *Rodna Veche* / 161
 Lângă vestigii / 161
Ioana Bradea, *Când pofta de cafea te satură mai îndesat decât cafeaua însăși* / 163
Constantina Raveca Buleu, *O mică Mare Narațiune despre cel dintâi loc al memoriei mele* / 166
Mircea Gelu Buta, *Amintiri fără glas* / 171
Ion Buzăși, *Salva și Sălăuța, nume cu sonorități poetice* / 174
Constantin Catalano, *Muzeul Coșbuc și influența sa asupra comunității hordouane* / 177
Ioan Cioba, *Vârstele Steinigerului* / 182
Elena M. Cîmpan, *Statuile Bistriței* / 185
Pompei Cocean, *Bistrița-Năsăud, un județ binecuvântat* / 187
Dan Coman, *Familii tradiționale din Sângeorz* / 193
Alin Cordoș, *Copacii vorbitori din pădurea Codrișor* / 200
Dorel Cosma, *Brazii copilăriei mele* / 202
Cornel Cotuțiu, *Și la Beclean români de seamă și-au lăsat... urmele* / 204
Icu Crăciun, *Lari-țele* / 207
Melania Cuc, *Sacru și sublunar la Archiud* / 210
Mircea Daroși, *Senin de Parva* / 216
Vasile George Dâncu, *Viața ta, Copilăria mea* / 220
 Acesta este Runcul, satul care a visat că pleacă în lume cu ajutorul cărților / 223
Vasile Sebastian Dâncu, *Satul oamenilor de sticlă* / 226
Zorin Diaconescu, *Sălcuța* / 228
David Dorian, *Amintiri din Piața Maro* / 231
Ana Dragu, *Bistrița ATCG* / 238
Macarie Drăgoi (Episcop al Europei de Nord),
 Paștile copilăriei / 241
Florica Dura, *Legenda continuă* / 243

- Vasile V. Filip, *Întoarcerea acasă* / 246
Dinu Flămând, *Obsesia țărâmului de peste păduri* / 250
Daniela Fulga, *Mică teorie subiectivă despre orașul
în care trăiesc* / 256
Leon-Iosif Grapini, *Buricul pământului* / 259
Andrea H. Hedeș, *Când vine toamna* / 264
V. Leac, *Cine era de fapt* / 266
Cleopatra Lorințiu, *Din amintiri* / 268
Macavei Al. Macavei, *A fi măierean* / 272
Andrei Marga, *De la capăt, la Satu Nou* / 273
Valentin Marica, *Spirit și spiritualitate sau despre sufletul,
puterea și frumusețea locului în care te-ai născut* / 276
Menuț Maximilian, *Copilul de apă* / 280
Marin Mălaicu-Hondrari, *Prin pădurile din Sângeorz-Băi* / 283
Ioan Mărginean, *La Măluț* / 286
Alice Valeria Micu, *Fărăme de Paradis* / 289
Petru Adrian Mircea, *Scrisori către prieteni (fragment)* / 294
Gheorghe Mizgan, *Chemările locului natal Spermezeu-Vale* / 298
Gavril Moldovan, *Holde sub zăpezi* / 302
Maxim (Iuliu-Marius) Morariu, *A fi sălăuan astăzi...* / 308
Victoria Fătu Nalațiu, *Călătorie într-un spațiu mirific* / 311
Jacob Naroș, *Ardelenismul ca o stare de spirit* / 317
Ioana Nicolaie, *Grădina paradisiacă din cel mai frumos loc din lume* / 320
O. Nimigean, *epitalam* / 323
din străinătate / 324
Olimpiu Nușfelean, *Locuri unde viața mea e importantă* / 325
Maria Olteanu, *Însemnări de duminică* / 329
Adrian Onofreiu, *Memoria ținutului grăniceresc năsăudean
la Nestor Șimon* / 332
Veronica Oșorheian, *Casa cu Ociuc la poartă* / 343
Florin Partene, *La băi* / 348
Liviu Păiuș, *Țara Năsăudului – unitate și diversitate
etnoculturală și folclorică* / 355
Alexandru Petria, *Locul în care te întorci ca să știi unde ești* / 366
Veronica Petruț, *Mereu te pot iubi...* / 368
Ioan Pinteia, *Amintiri și fotografii* / 371
Adrian Podaru, *Loc de trecere-petrecere* / 374

- Aurel Podaru, *Beclean pe Someș, spiritul locului* / 376
 Ovidiu Podaru, *Duhul gării din Beclean* / 381
 Ovidiu Pojar, *Universuri dispărute* / 383
 Flore Pop, *Viză verde spre Spiritul locului* / 385
 Damaschin Pop-Buia, *Maierul meu, ba nu, al nostru!* / 388
 Mircea Prahase, *Mirifica lume năsăudeană* / 391
 Virgil Rațiu, *Lumina lămpii* / 394
 Aurel Rău, *Sentimentul spațiului (Josenii Bârgăului)* / 398
 Dora Alina Romanescu, *Pe creasta Dealului Mare* / 401
 Traian Parva Săsărman, *Găbel* / 404
 Marcel Seserman (Mircea Măluț),
Măluțul – un dar al Someșului? / 409
 Ana Pop Sîrbu, *Altă filă ruptă din Jurnal* / 411
 Adrian Suci, *Patria de lavandă* / 413
Fotografii de la sfîrșitul lumii / 414
De ce nu poartă îngerii ceasuri / 415
 Irina Szász, *Un corcoduș înflorit* / 416
 Ioan L. Șimon, *Un tărâm al regăsirii de sine
 și al renașterii spirituale* / 419
 Veronica Știr, *Teaca, coloană a lumii pe care se sprijină cerul* / 422
 Victor Știr, *Calvarul căii* / 425
 Flavia Teoc, *Kyrie Lex* / 427
 Călin Teuțișan, *Mișcarea literară – profilul unei
 comunități culturale* / 430
 Dorin Tudoran, *Drumurile reîntoarcerilor sufletești
 sunt greu de descifrat* / 432
 Alexandru Uiuu, *Feldru și casa părintească* / 435
 Alex Văsieș, *Micro-studiu afectiv* / 438
 Delia Velescu, *Tipografia Națională G. Matheiu* / 440
 Ștefan Veșcari, *Din lada cu amintiri* / 445
 Ion Vlad, *Archiudul îl visez adesea* / 447
 Cornelia Vlașin, *Nunta în județul Bistrița-Năsăud* / 450
 Gelu Vlașin, *Poveste din Tranzbordare* / 452
 Niculae Vrășmaș, *Tășuleasa copilăriei mele* / 454
 Ion Radu Zăgreanu, *Exerciții de nemurire la Malin* / 457

- Radu Afrim, *Copilărie pe anotimpuri* / 461
Alexandru Câțcăuan, *Toți marii oameni de cultură au fost la Festivalurile „Liviu Rebreanu”, „George Coșbuc” și „Mărul de Aur”* / 465
Dan Coman, *Festivalul de poezie și muzică pune Bistrița într-un loc aparte pe harta culturală a României* / 470
Maxim Dumitraș, *„Poemele” sculptate dintr-o măgură, dintr-o vale, din nori* / 475
Alexandru Gavrițaș, *Muzeul, loc al trecutului strămoșilor noștri* / 478
Marcel Lupșe, *Puterea tămăduitoare a plantelor* / 484
Ada Milea, *Bistrița-Năsăud / E cel mai optimist nume de județ pe care-l aud* / 487
Ioan Pinteș, *Raftul cu cărți, cea mai frumoasă invenție a minții umane* / 492
„Eu m-am născut într-un sat în care țăraniile aveau biblioteci personale” / 496
Alexandru Pugna, *Apărând valorile adevărate ale neamului ne apărăm identitatea* / 500
Gavril Țărmure, *Poezia e la Bistrița* / 510
Cornelia Vlașin, *De la documentele feudale și medievale la fondul pandemiei* / 513

PERSONALITĂȚI ALE JUDEȚULUI BISTRITĂ-NĂSĂUD

- Nicolae Bălan (Mitropolit al Ardealului),
Ardealul în fruntea bucuriei mele / 525
Gavriil Bănulescu-Bodoni (Mitropolit al Kievului și al Basarabiei),
Lucrător neobosit al viei lui Dumnezeu / 528
Miron Cristea (Primul Patriarh al României),
Legea părinților noștri / 529
Iuliu Hossu, *Ne unim pe veci cu Țara mamă, România* / 532
Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin / 535
Iacob Stamati, Mitropolit al Moldovei / 536
Atanasie Todoran, Martir, Mucenic, Sfânt canonizat
Balada lui Tănase Todoran / 540

Ion Oarcăsu / 542

Constantin Pavel / 542

Iustin Ilieșiu / 543

Ion Th. Ilea / 543

Maria Ivănescu / 544

Vasile Rebreanu / 544

Vasile Rebreanu / 545

Grigore Bălan / 545

Alexandru Husar / 546

Zaharia Sângeorzan / 546

Vasile Scurtu / 547

Emil Boșca-Mălin / 547

ACADEMICIENII NĂSĂUDENI

Material realizat de Ioan Seni

Academicieni care au absolvit Gimnaziul Grăniceresc
(Colegiul Național „George Coșbuc”)

Simeon Florea Marian / 551

Iuliu Moisil / 551

George Coșbuc / 551

Iulian Marțian / 552

Virgil Șotropa / 552

Miron Cristea / 552

Iuliu Prodan / 553

Constantin C. Moisil / 553

Nicolae Bălan / 553

Nicolae Drăganu / 554

Liviu Rebreanu / 554

Emil Isac / 554

Augustin Vancea / 555

Leon Daniello / 555

Sever Pop / 555

Tiberiu Morariu / 556

Dumitru Protase / 556

Academicieni care au absolvit Școala Normală Năsăud

Florian Porcius / 557

Grigore Silași / 557

Academicieni care au absolvit Școala Trivială Năsăud și

Școala „Vasile Nașcu” Năsăud

Iacob Mureșianu / 558

Tudor Drăganu / 558

Academicieni legați conjunctural sau familial de Năsăud

Tiberiu Brediceanu / 559

Traian Ionașcu / 559

Grigore C. Moșil / 559

Tudor Bugnariu / 560

Academicieni legați conjunctural sau familial

de județul Bistrița-Năsăud

Constantin Stamati / 560

Gavriil Pop / 560

Ion Creangă / 561

Gustav-Oswald Kisch / 561

Iuliu Hossu / 561

Mircea Ion Savul / 562

Lucian Blaga / 562

Gheorghe Silaș / 562

Dorel Banabic / 563

LIBRIS

We know

bc ANDREI MUREȘANU

Bistrița, orașul Imnului Național

La originea Imnului Național al României se află poemul patriotic „Un răsunet”, scris de Andrei Mureșanu și publicat pentru prima dată în numărul 25 din 21 iunie 1848 al suplimentului „Foaie pentru minte, inimă și literatură”, pe o melodie culeasă de Anton Pann.

Piața Centrală din Bistrița, statuia poetului Andrei Mureșanu

Andrei Mureșanu (n. 16 noiembrie 1816 în Bistrița – d. 12 octombrie 1863 în Brașov) a fost poet de factură romantică, ziarist, traducător, un adevărat tribun al epocii marcate de Revoluția de la 1848. El s-a născut în Bistrița, într-o familie de țărani. Din acest motiv, Bistrița este supranumit și Oraș al Imnului Național.

Deșteaptă-te, române!

Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte,
În care te-adânciră barbarii de tirani
Acum ori niciodată croiește-ți altă soarte,
La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani.

Acum ori niciodată să dăm dovezi în lume
Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,
Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume
Triumfător în lupte, un nume de Traian.

Înalță-ți lata frunte și cată-n giur de tine,
Cum stau ca brazi în munte voinicii sute de mii;
Un glas ei mai așteaptă și sar ca lupi în stâne,
Bătrâni, bărbați, juni, tineri, din munți și din câmpii.

Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,
Româna națiune, ai voștri strănepoți,
Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,
Viață-n libertate ori moarte” strigă toți.

Pre voi vă nimiciră a pizmei răutate
Și oarba neunire la Milcov și Carpați
Dar noi, pătrunși la suflet de sfânta libertate,
Jurăm că vom da mâna, să fim pururea frați.

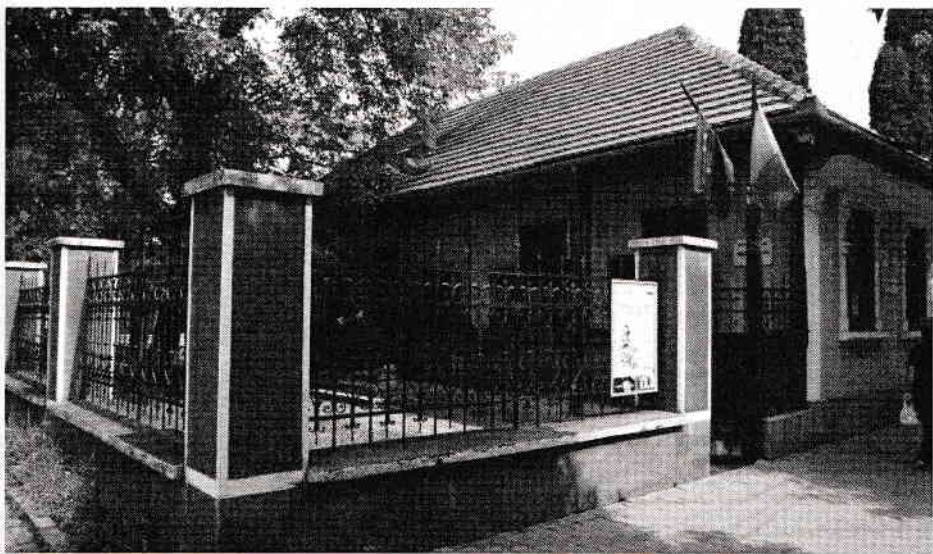
LBRIS | We know
books

O mamă văduvită de la Mihai cel Mare
Pretinde de la fii-și azi mână d-ajutori,
Și blastămă cu lacrimi în ochi pe orișicare,
În astfel de pericol s-ar face vânzători.

De fulgere să piară, de trăsnet și pucioasă,
Oricare s-ar retrage din gloriosul loc,
Când patria sau mama, cu inima duiuoasă,
Va cere ca să trecem prin sabie și foc.

N-ajunge iataganul barbarei semilune,
A cărui plăgi fatale și azi le mai simțim;
Acum se vâără cnuta în vetrele străbune,
Dar martor ne de Domnul că vii nu o primim.

N-ajunge despotismul cu-ntreaga lui orbie,
Al cărui jug de seculi ca vitele-l purtăm;
Acum se-ncearcă cruzii, cu oarba lor trufie,
Să ne răpească limba, dar morți numai o dăm.

Casa Memorială „Andrei Mureșanu” din Bistrița

Români din patru unghiuri, acum ori niciodată
Uniți-vă în cuget, uniți-vă-n simțiri.
Strigați în lumea largă că Dunărea-i furată
Prin intrigă și silă, vicleane uneltiri.

Preoți, cu crucea-n frunte căci oastea e creștină,
Deviza-i libertate și scopul ei preasfânt.
Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pământ.

*Cuibul Visurilor**

Valea se strâmta mereu. Dealurile se apropiau, creșteau, își îndreptau șalele înverzite de păduri, clătinându-se agale ca niște uriași bătrâni ce înfruntă bătrânețea. Someșul fugea printre picioarele lor, rostogolindu-se peste bolovanii din cale, mugind parcă l-ar fi alungat o arătare spăimântătoare.

Trenul sufla din ce în ce mai greu, pârâia din toate încheieturile, trecea mereu de pe un țarm pe cellalt, încercând să-și ușureze suișul. De uruitul roților dlocoteau codrii, iar fumul negru, care gâlgâia tot mai furtunos din coșul mașinii, se întindea peste copacii speriți, agățându-se prin crengi și acoperind fața soarelui, ca un val de doliu.

Era atât de groasă căldura în vagoane, că storcea brazde de sudori pe obrajii călătorilor care se înghesuiau resemnați, schimbând foarte rar câte-o vorbă leneșă, uitându-se unii la alții cu ochi istoviți și ferindu-se parcă înadins de lumina ce se legăna în ferestrele murdare și sparte ca de ceva sugrumător... Simțeam cum toropeala dimprejur căuta să mă ispitească, să-mi pipăie inima și să-mi înăbușe bucuria. Acuma însă sufletul meu era în stare să zdrobească orice amenințări. Atât era de plin de speranțe...

După treizeci de ani de zbuciumări deșarte, mă întorceam acolo de unde pornisem în lume. Căutasem fericirea prin toate colțurile pământului și nicăieri n-o găsisem. Nici în zgomotul orașelor, nici în iubirea oamenilor și nici chiar în inima mea. Cu cât o râvneam mai însetat, cu atât ea se ascundea mai adânc și viața mă gonea întruna, mă umilea, îmi reteza aripile... Apoi

* Fragment din *Cuibul Visurilor*, www.liviurebreanu.eu.